Professionaliseringsthema
Educatief partnerschap

In dit thema staat het leidinggeven aan educatief partnerschap centraal. Dit stelt schooldirecteuren en leerkrachten voor de uitdaging om samen met ouders als partners te werken aan een gemeenschappelijk doel: de ontwikkeling van de leerlingen zo optimaal mogelijk laten verlopen. Bij dit thema komen bijvoorbeeld de volgende vragen aan bod: Hoe betrek ik ouders bij de school? Hoe organiseer ik het educatief partnerschap met ouders binnen mijn school?

Educatief partnerschap: wat en waarom

Ouders en leraren streven naar een optimale ontwikkeling van kinderen, thuis en op school. Wanneer zij als gelijkwaardige partners samenwerken om een optimale ontwikkeling van leerlingen te stimuleren, is er sprake van educatief partnerschap. Het gaat dan niet alleen om het structureel betrekken van ouders bij de school (bijvoorbeeld via de medezeggenschapsraad), maar ook bij de inhoud van het onderwijsprogramma, liefst op een niet-vrijblijvende manier (Cox et al., 2010; Kassenberg, 2007). Gelijkwaardigheid, persoonlijk contact en oog voor diversiteit ofwel het open staan voor elkaars perspectieven zijn bij de samenwerking van belang (Bakker et al., 2013; Iliás, 2019).

Er zijn verschillende redenen om als schooldirecteur educatief partnerschap te stimuleren. Ten eerste heeft gelijkwaardige samenwerking tussen school en ouders een positief effect op zowel de sociale als cognitieve ontwikkeling van leerlingen (o.a. Barger, 2019; Boonk et al., 2018; Leithwood, et al., 2010; Onderwijsraad, 2010). De onderwijsondersteuning die ouders hun kinderen bieden heeft, naast de kwaliteit van het onderwijs op school en het leerpotentieel van leerlingen, invloed op de leeropbrengsten van leerlingen (Oostdam & De Vries, 2014). Het bevorderen van de samenwerking tussen ouders en school wordt dan ook als een belangrijke strategie gezien om de effectiviteit van het onderwijs te verbeteren (Epstein, 1995). Daarnaast zorgt de samenwerking voor meer pedagogische afstemming tussen de verschillende milieus waarin kinderen worden opgevoed. Vooral kinderen met een achterstandspositie hebben baat bij het versterken van de samenwerking tussen school en ouders (Semke & Sheridan, 2012; Willemse et al., 2016). Tot slot kan educatief partnerschap taakverlichting opleveren voor de leerkrachten, doordat ouders worden gestimuleerd met hen mee te denken en (waar mogelijk) de leerkrachten kunnen ondersteunen.

Stand van zaken in het onderwijs

Op veel scholen staat het betrekken van ouders hoog op de agenda. Vanuit de overheid wordt ouderbetrokkenheid gestimuleerd om de onderwijskansen van leerlingen te vergroten (Ministerie van OCW, 2019). Hiervoor wordt onder andere samengewerkt met Ouders & Onderwijs en de sectorraden. Uit een onderzoek van DUO Onderwijsgroep & Advies en Didactief (2019) onder leerkrachten komt naar voren dat ouders de afgelopen jaren intensiever betrokken zijn bij de wijze waarop leerkrachten leerlingen begeleiden naar goede leerresultaten. Tegelijkertijd blijkt dat het voor een deel van de scholen lastiger is geworden om ouders te vinden voor inhoudelijke klussen, zoals zitting nemen in de Ouderraad en de Medezeggenschapsraad.

Het is voor schooldirecteuren een uitdaging om een goede balans te vinden als het gaat om het betrekken van ouders bij het leren van de leerlingen (Ministerie van OCW, 2019). Er moet een prettige en gelijkwaardige samenwerking tot stand komen, zonder dat het zorgt voor meer werkdruk bij leerkrachten of te hoge verwachtingen van de school van ouders. Uit diverse onderzoeken (o.a. Deslandes, Barma & Morin, 2015; Ten Have, Kassenberg & Loghtenberg, 2016) blijkt dat (met name beginnende) leraren stress ervaren door contacten met ouders. Dit zorgt er in gesprekken met ouders bijvoorbeeld voor dat leerkrachten meer nadruk leggen op informatieoverdracht in plaats van informatie-uitwisseling waardoor er geen dialoog tot stand komt (Stefanski, Valli & Jacobson, 2016). Hierdoor wordt in de gesprekken onder andere onvoldoende aandacht besteed aan het onderwijsondersteunend gedrag van ouders. Op het voeren van gesprekken met ouders kunnen daarom nog stappen worden gezet (Barr & Saltmarsh, 2014). Schooldirecteuren spelen daarbij een belangrijke ondersteunende rol.

Educatief partnerschap in de praktijk

De schooldirecteur heeft een belangrijke rol in het stimuleren en organiseren van educatief partnerschap met ouders. Deze moet ervoor zorgen dat een belangrijke voorwaarde voor educatief partnerschap, een partnerschapscultuur, binnen de school aanwezig is, zodat ouders zich welkom voelen binnen de school (Smit, Werster & Van Kuijk, 2012). Om een partnerschapscultuur binnen de organisatie te creëren dient onder andere de betrokkenheid van de ouders bij het leren van de leerling in de visie van de school en het ouderbeleid te worden benadrukt (Barr & Saltmarsch, 2014). Door samen met de leerkrachten te werken aan een gezamenlijke visie op ouderbetrokkenheid kan de partnerschapsbereidheid, ofwel de wil om met de ouders een partnerschap aan te gaan, bij leraren worden gestimuleerd. Verder is voor educatief partnerschap een partnerschapstructuur nodig (Smit, Werster & Van Kuijk, 2012). Afspraken, procedures en verantwoordelijkheden moeten voor de ouders duidelijk zijn. Dit vraagt heldere communicatie van de schooldirecteur over de verwachtingen. Als laatst dient de schooldirecteur ervoor te zorgen dat leerkrachten voldoende zijn toegerust voor de samenwerking met ouders.

De schooldirecteur kan ouders betrekken bij de school middels formele participatie (medezeggenschapsraden) of informele participatie (ouderraad, activiteitenraad, oudercommissie of hulpouders). Daarnaast kan de schooldirecteur samen met leerkrachten de leerresultaten van de leerlingen via het gezinsklimaat beïnvloeden. Dit kan door:

- Ouders te ondersteunen en begeleiden
- Ouders aan te zetten tot nadenken over de betekenis van leren en de rol van de opvoeding daarbij;
- Ouders te wijzen op het belang van voeding, gezondheid en een rustige werkplek;
- Huisbezoeken te organiseren;
- Met ouders in gesprek te gaan over ambities en verwachtingen over school en beroep.

Concrete activiteiten die het gezinsklimaat stimulerend maken zijn: samen lezen, bezoek aan bibliotheek, het doen van educatieve spelletjes met cijfers en letters, rijmen, zingen en het versterken van het positieve zelfbeeld door het uiten van hoge verwachtingen (Bakker et al., 2013; Boonk et al., 2019; Desforges, & Abouchaar, 2003; Jeynes, 2012).

Hoe beter ouders betrokken raken bij het leerproces van hun kind, hoe beter ouders deze kunnen versterken. Mondelinge communicatie kan daarbij een rol spelen. Studies met e-portfolio's geven eveneens bemoedigende resultaten, want het gebruik van e-portfolio's zorgt voor verbetering van de schrijfvaardigheden van kinderen. Bovendien neemt de zelfregulatie van kinderen toe, ontwikkelen zij feedbackvaardigheden en groeien zij in hun zelfvertrouwen (Baas, 2016).

Aansluitende professionaliseringsthema's

Dit thema staat niet los van de andere thema's waar u uw professionalisering op kunt richten. De volgende thema's zijn voor u wellicht ook interessant.

- Naast ouders heeft ook het schoolbestuur een direct belang bij een optimale ontwikkeling van leerlingen. Wilt u zich professionaliseren op dit gebied? Kies dan voor het thema 'Samenwerken met het bestuur'.

- Ook de rol van de regio kan binnen educatief partnerschap veel meerwaarde opleveren. Vindt u dit een interessant onderwerp? Kies dan voor het thema 'Samenwerken met de regio'.

Literatuurlijst

Baas, D. (2016). *Reviewstudie naar de effectiviteit van het gebruik van e-portfolio's in het basisonderwijs*. Gedownload op 9 april 2020 van https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2016/09/Reviewstudie-naar-de-effectiviteit-van-het-gebruik-van-e-portfolios-in-het basisonderwijs.pdf

Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M. & Oolbekkink-Marchand, H. (2013). *Leraren en ouderbetrokkenheid. Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen*. Nijmegen: Radboud Universiteit.

Barger, M.M., Kim, E.M., Kuncel, N.R. & Pomerantz, E.M. (2019). The relation between parents'

involvement in children's shooling and children's adjustment: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 145(9), 855-890.

Barr, J. & Saltmarsh, S. (2014). "It all comes down to the leadership": The role of the school principal in fostering parent-school engagement. *Educational Management Administration*, 42(4):491-505.

Boonk, L., Gijselaers, H.J.M., Ritzen, H. & Brand-Gruwel, S. (2018). A review of the relationship between parental involvement indicators and academic achievement. *Educational Research Review*, 24, 10-30.

Cox, H., Harlaar, M., Hilhorst, J. & De Vries, P. (2010). *Ouderbetrokkenheid in onderwijs en sport*. Nijmegen: CPS.

Desforges, C., & Abouchaar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: a literature review. *Research Report 44(3),* 1-110.

Deslandes, R., Barma, S. & Morin, L. (2015). Understanding complex relationships between teachers and parents. *International Journal about Parents in Education*, 9(1), 131-144.

DUO Onderwijsgroep en Advies & Didactief (2019). *Onderzoek ouderbetrokkenheid in het basisonderwijs*. Utrecht: DUO Onderwijsgroep & Advies.

Epstein, J. (1995). School/family/community partnerships. Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan,* 701-712. Iliás, M. (2019). *Onderzoeksverslag praktijkgericht onderzoek: Thuis is school. Samen leren begint bij communiceren.* Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam.

Jeynes, W.H. (2012). A meta-analysis of the efficacy of different types of parental involvement Programs for urban students. *Urban Education*, 47, 706-742.

Kassenberg, A. (2007) *Een brug tussen ouders en school.* Gedownload op 9 april van https://research.hanze.nl/ws/portalfiles/portal/7870266/kassenberg_print.pdf

Leithwood, K., Anderson, S.E., Mascall, B. & Strauss, T. (2010). School Leaders' Influences on Student

Learning: The Four Paths. In T. Bush, L, Bell and D. Middlewood (Eds.). *The Principles of Educational Leadership and Management*. London: Saga Publishers.

Ministerie van OCW (2019). *Ouderbetrokkenheid. Referentie 1416473*. Den Haag: Ministerie van OCW.

Onderwijsraad (2010) *Ouders als partners.* Den Haag: Onderwijsraad.

Oostdam, R., & De Vries, P. (2014)(Red.). *Samen werken aan leren en opvoeden: Basisboek over ouders en school*. Bussum: Coutinho

Semke, C.A. & Sheridan, S.M. (2012). Family-school connections in rural educational settings: A systematic review of the empirical literature. *The School Community Journal*, 22, 21-48.

Smit, F., Wester, M. & Kuijk, J., van. (2012). *Ouderbetrokkenheid en verbeteren van leerlingprestaties. Literatuurstudie*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit.

Stefanski, A., Valli, L. & Jacobson, R. (2016). Beyond Involvement and Engagement: The Role of the

Family in School–Community Partnerships'. *School Community Journal*, 26(2), 135-160.

Ten Have, E., Kassenberg, A., & Logtenberg, R. (2016). De ervaringen van beginnende en ervaren leerkrachten in het contact met ouders. *Pedagogie: wetenschappelijk forum voor opvoeding, onderwijs en vorming*, 36(3), 227-244.

Willemse, T. M., Vloeberghs, L., De Bruïne, E. J. & Van Eynde, S. (2016). Preparing teachers for family–school partnerships: a Dutch and Belgian perspective. *Teaching Education*, 27(2), 212-228.leerkrachten in het contact met ouders. *Pedagogiek*, 12(3), 227-244.